

# Vårolja växter

*Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation*

*E-post: johan.roland@slu.se*

Odlingen av vårolja växter ökade relativt mycket i hela landet under 2010 jämfört med 2009 till drygt 36 300 hektar. Ökningen av odlingsarealen har till stor del skett i Mellansverige, men även i södra Sverige kan man se en liten ökning. Vårrops odlades på 34 200 hektar, medan odlingen av vårrybs ligger kvar på knappt 2 200 hektar, dvs. endast sex procent av vårolja växtodlingen. Den största odlingen av vårolja växter återfinns i F- och E-området, vilket också innebär att den största sortprovningen sker i dessa områden.

Liksom under 2009 har ingen sortprovning av vårrybs utförts under 2010 och eftersom provningen även 2007 och 2008 var mycket begränsad finns inga försöksresultat att redovisa i denna gröda.

## Vårrops

Avkastningen i försöken har under året varierat mycket mellan olika odlingsområden. Många nya sorter har provats, bl.a. åtta hybridsorter, varav några haft en mycket hög avkastning, men även andra sorter har gett en högre skörd än mätarsorten Joplin.

Under 2010 utfördes 17 stycken sortförsök i vårrops i Sverige. Här redovisas resultat från riks- och OS-försök (försök som finansieras av oljoväxtodlarna). Försökssådden utfördes under en dryg månads tid, från den 19 april till den 22 maj. Alla försök skördades försöksmässigt och finns med i sammanställningarna.

Försöken skördades under en ganska kort period, från den 26 augusti till den 9 september. De flesta försök har skördats med relativt låga vattenhalter. Avkastningen i försöken har i genomsnitt för hela landet varit klart lägre jämfört med de senaste årens medelavkastning, men variationen mellan olika områden och försök har varit mycket stor. Mellan enskilda försök har avkastningen för mätarsorten Joplin varierat från 960 upp till 2 780 kg frö per hektar. Råfettsskörden har varierat mellan 412 och 1 208 kg per hektar. Den högst avkastande sorten i ett enskilt försök vad gäller frö gav drygt 2 900 kg per hektar och en råfettsskörd på nästan 1 300 kg per hektar.

Under 2010 har ett stort antal sorter provats och bland dem åtta hybridsorter. Vissa av dessa har gett en hög skörd. Sett till hela landet har många nya sorter avkastat klart mer än mätarsorten Joplin med högst skörd för hybridsorterna Osorno, Majong och Brando.

I tabell 1 redovisas resultat årsvis för 2009 och 2010 i de odlingsområden där tillräckligt försöksunderlag finns. I alla odlingsområden redovisas flerårsresultat från tidsperioden 2006–2010. Skörden har under 2010 varit högst i E- och lägst i F-området. I ett flerårsmedeltal är avkastningen högst i D- och F-området.

Tabell 1. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2008 och 2010. Flerårsmedeltal 2006–2010. Mätare: Joplin

Sort	A-området		B-området		A-C-området		Medel 2006-2010
	Medel 2006-2010	Medel 2006-2010	2008	2010	2008	2010	
SW Joplin: råfett, kg/ha	910	950	1200	710			970
rel.tal, råfett	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>			<b>100</b>
SW Sheik, H2818	88	105	99	89			102
SW Rollo J2819	97	106	107	97			104
SW Hendrix, K2832	99	104	103	103			104
SW Jagger, K2833	107	105	107	109			106
RG Larissa 4508 EU (SSd)	100	101	99	100			102
SW L2840, Mosaik		101		100			106
SW M2844, Citadell		107		100			105
RG Proximo 4605 (SSd)		102	100	91			101
DFL Lyside (SSd) EU		100	95	85			97
SW Tamarin EU		102		98			105
SW Brando J2827 H EU		114	111	105			112
SW Zappa K2835 H EU		110	110	103			109
RG Belinda H EU (SSd)		98		75			93
SW Majong M2846 H EU				120			120
NPZ Osorno SR10108 H (SW)				120			120
NPZ Kaliber SR0807 H (SW)				110			110
RG 409/02 H, Axana (SSd) EU				95			95
GbR Delight RG405/10 H (SSd)				93			93
DSV Ability (SSd)EU				79			79
UG Dorothy (SSd) EU				81			81

H efter sortnamnet anger hybridsort

Tabell 1 forts. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2009–2010. Flerårsmedeltal 2006–2010. Mätare: Joplin

Sort	D-området			E-området			F-området			D-G-området	
	Medel 2006-2010	2009	2010	Medel 2006-2010	2009	2010	Medel 2006-2010	2009	2010	Medel 2006-2010	2010
SW Joplin: råfett, kg/ha	1 010	860	1 070	940	1 280	580	1 010	740	980		
rel.tal, råfett	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
SW Sheik, H2818	96	104	98	99	89	85	94	94	96		
SW Rollo J2819	103	97	99	103	99	86	98	97	100		
SW Hendrix, K2832	96	105	101	106	103	95	102	100	103		
SW Jagger, K2833	101	100	97	103	99	102	102	101	102		
RG Larissa 4508 EU (SSd)	96	100	102	102	91	109	100	106	101		
SW L2840, Mosaik	105	100	103	106	102	118	109	110	107		
SW M2844, Citadell	99	101	100	102	97	103	102	102	102		
RG Proximo 4605 (SSd)	101	97	99	100	93	105	101	102	101		
DFL Lyside (SSd) EU	90	94	95	100	91	102	96	100	97		
SW Tamarin EU	105	105	104	107	94	106	100	106	103		
NPZ SR11409 (SW)	114		114	108	110	127	116	120	114		
SW Brando J2827 H EU	99	112	109	113	104	124	108	115	109		
SW Zappa K2835 H EU	98	111	106	109	107	112	107	108	106		
RG Belinda H EU (SSd)	94	96	99	100	93	98	97	99	98		
SW Majong M2846 H EU			109			136		121			
NPZ Osorno SR10108 H (SW)			111			137		123			
NPZ Kaliber SR0807 H (SW)			105			116		109			
RG 409/02 H, Axana (SSd) EU			103			111		107			
GbR Delight RG405/10 H (SSd)		100			90		96				
DSV Ability (SSd)EU			97			109		103			
UG Dorothy (SSd) EU			92			79		89			

H efter sortnamnet anger hybridsort

**Område A** (län M och N). Här sker sortprovning i mycket liten omfattning och endast flerårsmedeltal redovisas. Larissa och Jagger har gett en skörd i nivå med eller högre än mätarsorten.

**Område B** (län L, K, H och I). Även i detta område sker sortprovningen i relativt liten omfattning och här redovisas endast flerårsresultat. De flesta sorter har haft en högre avkastning än Joplin och med högst skörd för hybriderna Brando och Zappa.

Avkastningen i **A–C-området** har under 2010 varit låg jämfört med senaste femårsmedeltalet. Högst skörd gav hybriderna Majong, Osorno och Kaliber, tätt följda av linjesorten Jagger.

**Område D** (län E). Inte heller här finns årsvisa resultat på grund av för litet försöksunderlag. Flerårsmedeltalet visar att NPZ SR11409, Mosaik, Tamarin och Rollo haft högst avkastning.

**Område E** (län O, P, R och S). I detta område var råfettsskörden 2010 för mätarsorten mer än 100 kg högre än de senaste årens medeltal. NPZ SR11409 och hybriderna Osorno, Majong och Brando har avkastat mest detta år, men även andra hybrider och några linjesorter ligger klart över mätarsorten i skörd. Om man ser till de senaste årens medelavkastning har i stort sett alla sorter överträffat mätarsorten med högst skörd för hybriderna Brando och Zappa. Hög skörd har även linjesorterna NPZ SR11409, Tamarin, Hendrix och Mosaik haft.

**Område F** (län AB, C, D, T och U). Råfettsskörden har i försöken under 2010 i detta område varit mycket låg, nästan 50 procent lägre än det senaste femårsmedeltalet räknat på mätarsorten Joplin. Mätarsorten tycks ha haft en låg avkastning detta år, vilket innebär att många andra sorter har ett mycket högt relativt tal, t.ex. hybriderna Osorno, Majong och Brando, liksom linjesorterna NPZ SR11409 och Mosaik. I genomsnitt för de senaste åren har de flesta sorter haft högre avkastning än mätarsorten med högst skörd för linjesorterna NPZ SR11409 och Mosaik. Hybriderna Brando och Zappa har också haft en avkastning klart över mätarsorten.

Sorternas odlingsegenskaper, frökvalitet och känslighet för bomullsmögel redovisas i tabell 2 samt i sortbeskrivningarna.

Tabell 2. Vårrops. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet. 2006–2010. Hela landet

Sort	Stjälkstyrka, %	Strå- längd, cm	Mognad, dagar	Råfett, % av ts	Klorofyll, ppm	Protein i mjöl, % av ts	Tusen- kornv., gram	Bomulls- mögel, %
SW Joplin	86	95	123	47,6	4	43,1	3,8	6
SW Sheik, H2818	86	93	122	47,0	3	44,0	4,1	7
SW Rollo J2819	91	102	124	47,5	4	42,1	3,6	4
SW Hendrix, K2832	89	94	125	48,4	6	42,5	3,6	5
SW Jagger, K2833	91	85	125	47,6	7	43,4	4,2	4
RG Larissa 4508 EU (SSd)	85	94	123	47,2	6	41,4	3,8	6
SW L2840, Mosaik	84	83	124	47,4			3,9	8
SW M2844, Citadell	85	91	122	48,2			3,6	9
RG Proximo 4605 (SSd)	84	94	121	47,3	5	40,0	4,1	6
DFL Lyside (SSd) EU	75	98	123	46,1	6	39,1	4,0	6
SW Tamarin EU	88	94	122	47,0			3,8	5
NPZ SR11409 (SW)	87		125	49,0			3,9	4
SW Brando J2827 H EU	84	95	123	47,4	6	41,3	3,8	7
SW Zappa K2835 H EU	88	98	122	47,4	5	40,9	3,6	3
RG Belinda H EU (SSd)	84	89	125	47,2			4,4	7

## Sortbeskrivningar

**JOPLIN (SW)**, mätarsort, har hög avkastning. Den har god stjälkstyrka och mognar medeltidigt. Fröet är normalstort med ganska hög råfetthalt. Angreppen av bomullsmögel är genomsnittliga.

**BRANDO (SW)** är en hybridsort med mycket högre avkastning än mätarsorten. Den har samma strållängd, stjälkstyrka och mognadstid som Joplin. Fröet har en medelhög fetthalt.

**HENDRIX (SW)** har avkastat mycket bra. Sorten är mycket stjälkstyv och mognar medelsent. Den har mycket hög råfetthalt.

**JAGGER (SW)** har avkastat mycket bra. Den är mycket stjälkstyv och mognar medelsent. Sorten har ett stort frö med hög råfetthalt.

**LARISSA (SSd)** är en medeltidig tysk sort med god avkastning och god stjälkstyrka. Larissa har medelhög råfetthalt.

**MOSAIK (SW)** har mycket hög avkastning. Sorten mognar medeltidigt och har ett medelstort frö med medelhög råfetthalt.

**ROLLO (SW)** har avkastat bra. Den är högvuxen, men särskilt stjälkstyv och mognar medeltidigt. Den har medelhög råfetthalt och medellåg fröviktt.

**SHEIK (SW)** kombinerar god avkastning med tidig mognad och god stjälkstyrka. Den har ett stort frö med något låg råfetthalt. Sorten är stjälkstyv.

**ZAPPA (SW)** är en hybridsort med klart högre avkastning än mätarsorten. Den har bättre stjälkstyrka än Joplin och är något tidigare i mognad. Fröet har en medelhög fetthalt.

Övriga sorter har provats endast ett eller två år.